

UZASADNIENIE

Decyzją z 12.07.2022 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. stwierdził, że W. K., jako pracownik u płatnika składek (...) Sp. z o.o. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu, chorobowemu w okresie od 2.11.2021 r. i ustalił podstawę wymiaru składek w miesiącach: marzec 2022 r. na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, chorobowe, wypadkowe w wysokości 677,25 zł, ubezpieczenie zdrowotne w wysokości 636,33 zł, kwiecień 2022 r. na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, chorobowe, wypadkowe w wysokości 501,97 zł, ubezpieczenie zdrowotne w wysokości 627,90 zł, maj 2022 r. na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, chorobowe, wypadkowe w wysokości 125,42 zł, ubezpieczenie zdrowotne w wysokości 735,30 zł. Zdaniem Zakładu zmiana wynagrodzenia ubezpieczonej od 1.03.2022 r. nastąpiła jedynie z chęci uzyskania świadczeń z ubezpieczenia chorobowego od podstawy w wyżej wysokości. Organ rentowy stwierdził, że nie ma dowodów na świadczenie pracy przez ubezpieczoną w zwiększonym zakresie od 1.03.2022 r., tj. w pełnym wymiarze czasu pracy, a nie jak dotychczas w wymiarze 1/4 czasu pracy, ani też dowodów zmiany warunków zatrudnienia tuż przed niezdolnością do pracy ubezpieczonej. ZUS zarzucił, że okoliczności sprawy świadczą o chęci świadomego osiągnięcia świadczeń z ubezpieczenia społecznego w razie choroby kosztem innych uczestników systemu i stanowią naruszenie zasad współzycia społecznego zgodnie z art. 58 § 2 k.c. w zw. z art. 300 k.p. W konkluzji ZUS stwierdził, że podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne dla W. K. od marca 2022 r. stanowi kwota 752,50 zł brutto miesięcznie w 1/4 wymiaru czasu pracy.

(decyzja w aktach ZUS)

Odwołanie od w/w decyzji złożyła W. K., reprezentowana przez pełnomocnika w osobie swojego ojca (k. 13). Skarżąca negowała twierdzeniom ZUS, że od 1.03.2022 r. nie świadczyła pracy na rzecz płatnika składek w pełnym wymiarze czasu pracy. Argumentowała, że wobec zwiększenia wymiaru czasu pracy do pełnego etatu w konsekwencji zwiększyło się też jej miesięczne wynagrodzenie do kwoty 3010,00 zł, która odpowiada minimalnemu wynagrodzeniu, akcentując, że nie można tak ustalonym wynagrodzeniu zarzucać, że jest ono w nadmiernej wysokości. W konkluzji odwołująca wniosła o zmianę zaskarżonej decyzji poprzez ustalenie, że w spornym okresie świadczyła u płatnika składek pracę w wymiarze pełnego etatu za minimalnym wynagrodzeniem w kwocie 3010,00 zł.

(odwołanie k. 3-4)

W odpowiedzi na odwołanie ZUS wniósł o jego oddalenie, podtrzymując dotychczasowe stanowisko, a nadto wniósł o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych w kwocie 900 zł.

(odpowiedź na odwołanie k. 8-9)

Na rozprawie z 12.01.2023 r. pełnomocnik wnioskodawczyni poparł odwołanie, a pełnomocnik ZUS wniósł o jego oddalenie oraz zasądzenie kosztów postępowania według norm przepisanych.

(stanowiska stron - e-prot. z 12.01.2023 r.: 00:00:15)

Postanowieniem z 28.02.2023 r. ustanowiono dla odwołującej pełnomocnika z urzędu w osobie radcy prawnego. (k. 91)

Na rozprawie z 4.05.2023 r. pełnomocnik z urzędu wnioskodawczyni poparł odwołanie oraz wniósł o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Zainteresowany płatnik składek przyłączył się do odwołania.

Pełnomocnik ZUS wniósł natomiast o oddalenie odwołania.

(stanowiska stron - e-prot. z 4.05.2023 r.: 00:00:16)

W dalszym toku postępowania strony podtrzymały zajęte w sprawie stanowiska.

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

Wnioskodawczyni – W. K. urodziła się (...) Legitymuje się wykształceniem podstawowym/ gimnazjalnym. Nie ma wyuczonego zawodu.

(okoliczności niesporne, a nadto oświadczenie wnioskodawczyni e-prot. z 00:09:02, kwestionariusz osobowy – część A załączonych akt osobowych ubezpieczonej)

Płatnik składek - (...) Sp. z o.o. z siedzibą w miejscowości R. prowadzi od 25.04.2017 r., na podstawie wpisu do rejestru przedsiębiorców w KRS, działalność gospodarczą, której przeważającym przedmiotem jest sprzedaż detaliczna prowadzona w niewyspecjalizowanych sklepach z przewagą żywności, napojów i wyrobów tytoniowych. Wspólnikami spółki są T. Kantor i jego żona E. S. – Kantor, każdy po 50 udziałów. T. Kantor jest Prezesem Zarządu, a E. S. – Kantor jest członkiem Zarządu Spółki.

(informacja z KRS k. 1-6 akt ZUS)

Wnioskodawczyni – W. K. i (...) spółki (...) nie są ze sobą spokrewnieni, ani spowinowaceni.

(okoliczności niesporne)

W okresie od 16.08.2019 r. do 16.08.2020 r. wnioskodawczyni była zatrudniona u płatnika składek na stanowisku kasjera – sprzedawcy w pełnym wymiarze czasu pracy za wynagrodzeniem 2500 zł miesięcznie brutto, tj. wynagrodzeniem minimalnym.

(świadcstwo pracy k. 1 część C akt osobowych ubezpieczonej, umowa o pracę k. 1 część B akt osobowych ubezpieczonej, zeznania płatnika składek e-prot. z 4.05.2023 r.: 00:11:34)

Ubezpieczona nie kontynuowała zatrudnienia u płatnika po zakończeniu w/w okresu, ponieważ była wtedy w złej kondycji psychicznej i musiała korzystać z opieki psychologicznej i psychiatrycznej.

(dokumentacja medyczna k. 35-44, 59-61, zeznania płatnika składek e-prot. z 4.05.2023 r.: 00:11:34, zeznania wnioskodawczyni e-prot. z 4.05.2023 r.: 00:54:02, zeznania świadka M. K. e-prot. z 20.07.2023 r.: 00:09:28 -00:24:19)

W dniu 2.11.2021 r. W. K. i płatnik składek - (...) Sp. z o.o. zawarli kolejną umowę o pracę na czas określony od 2.11.2021 r. do 1.11.2022 r., na mocy której wnioskodawczyni została zatrudniona na stanowisku kasjera –sprzedawcy w wymiarze ¼ etatu za wynagrodzeniem zasadniczym w wysokości ¼ wynagrodzenia minimalnego określonego przepisami prawa. Jako miejsce wykonywania pracy wskazano R., ul. (...), a jako dzień rozpoczęcia pracy 2.11.2021 r. W umowie postanowiono też, że dobowa i tygodniowa norma czasu pracy to 35 godzin na tydzień z możliwością wydłużenia czasu pracy do 10 godzin na dobę, przeciętnie 35 godzin w tygodniu, zaś powyżej określonej normy przysługuje dodatek za pracę w godzinach nadliczbowych.

(umowa o pracę k. 20 akt ZUS, a także k. 10 część B akt osobowych ubezpieczonej)

W dniu zawarcia w/w umowy ubezpieczona posiadała orzeczenie lekarza medycyny pracy z dnia 29.10.2021 r. o braku przeciwwskazań do zatrudnienia u płatnika składek na stanowisku kasjera – sprzedawcy.

(orzeczenie lekarza medycyny k. 19 akt ZUS)

W listopadzie 2021 r. wnioskodawczyni wciąż korzystała ze wsparcia psychologicznego i psychiatrycznego.

(dokumentacja medyczna k. k. 35-44, 59-61, zeznania wnioskodawczynie e-prot. z 4.05.2023 r.: 00:54:02, zeznania świadka M. K. e-prot. z 20.07.2023 r.: 00:09:28 -00:24:19)

Płatnik składek ponownie zatrudniając ubezpieczoną, tym razem na ¼ etatu, chciał w ten sposób zweryfikować czy wnioskodawczynie będzie korzystała ze zwolnień lekarskich i czy będzie w stanie zaangażować się w pracę w sklepie. Strony umowy uzgodniły, że odwołująca będzie pracowała na ¼ etatu, żeby w ten sposób mogła ponownie wdrożyć się do pracy w sklepie.

(zeznania płatnika składek e-prot. z 4.05.2023 r.: 00:11:34, zeznania świadka M. K. e-prot. z 20.07.2023 r.: 00:09:28 -00:24:19)

Płatnik składek cały czas poszukuje nowych pracowników. Ogłoszenia umieszcza w sklepie i na F.. Dotychczasowi pracownicy zatrudnieni na stanowisku kasjera – sprzedawcy na ¼ etatu, mimo składanych im przez płatnika propozycji, nie chcą pracować w większym wymiarze czasu pracy, ponieważ są to renciści lub emeryci albo osoby, które mają już dodatkowe zatrudnienie u innych pracodawców.

(zeznania płatnika składek e-prot. z 4.05.2023 r.: 00:11:34, zeznania wnioskodawczynie e-prot. z 4.05.2023 r.: 00:54:02, zeznania świadka M. K. e-prot. z 20.07.2023 r.: 00:09:28 -00:24:19, zeznania świadka W. M. e-prot. z 20.07.2023 r.: 00:31:08 -00:38:09, zeznania świadka E. M. e-prot. z 20.07.2023 r.: 00:40:57 -00:50:48, wydruk k. 13-134)

Wnioskodawczynie została przeszkolona wstępnie w zakresie bhp 22.11.2021 r.

(karta szkolenia wstępnego bhp k. 2 część B akt osobowych ubezpieczonej)

W okresie od listopada 2021 r. do lutego 2022 r. W. K. świadczyła na rzecz płatnika składek na ¼ etatu umówioną pracę na stanowisku kasjera – sprzedawcy w samoobsługowym ogólnospożywczym sklepie Delikatesy (...) w miejscowości R.. Sklep ten jest czynny przez sześć dni w tygodniu od poniedziałku do soboty w godzinach od 6.00 do 21.00. Sklep otwiera albo kasjer albo kierownik w zależności od tego kto wcześniej przyjdzie. W sklepie są dwie kasy - jedna jest zawsze czynna, a druga w razie potrzeby. Praca w sklepie odbywa się zmianowo według grafików opracowanych na dany tydzień przez kierownika sklepu. Dni i godziny pracy w sklepie kasjerów – sprzedawców są ustalane w zależności od bieżących potrzeb w sklepie. Każdy pracownik deklaruje osobiście albo za pomocą sms-a, w jakich dniach i godzinach będzie dyspozycyjny. Wszyscy pracownicy mieszkają niedaleko sklepu i są ze sobą w kontakcie. Na jednej zmianie zawsze pracuje dwóch pracowników, a w dni, w których ma być dostawa trzech pracowników – wtedy od rana w sklepie jest 2 pracowników. Po trzech pracowników na jednej zmianie pracuje także w soboty i w okresach, gdy ruch w sklepie jest zwiększony. Pierwsza zmiana jest od godziny 6.00 do godziny 13.00, a druga od godziny 13.00 do godziny 21.00. Płatnik prowadzi dla pracowników zbiorcze listy obecności. Każdy z kasjerów ma swój login, ale nie zawsze pracownicy go wprowadzają. W sklepie są dwie kasetki. Po każdej zmianie kasetka jest przeliczana i kolejny pracownik korzysta z tej kasetki na następnej zmianie. Na koniec dnia sprawdzane są raporty dzienne sprzedaży.

W okresie zatrudnienia na ¼ etatu wnioskodawczynie pracowała w sklepie czasem przez 1 godzinę danego dnia, a czasem przez 2 lub 4 godziny zgodnie z grafikiem. Wykonywanie pracy przez wnioskodawczynie nadzorowała jej bezpośrednia przełożona -kierowniczka sklepu. Od listopada 2021 r. do lutego 2022 r. do obowiązków wnioskodawczynie na stanowisku kasjera – sprzedawcy w sklepie należała obsługa kasy, tworzenie ekspozycji, pomoc klientom.

Odwołująca od początku dążyła do zwiększenia wymiaru czasu jej pracy w sklepie z ¼ etatu do pełnego etatu z uwagi na ciężące na niej zobowiązania kredytowe i rosnące koszty utrzymania. Propozycję zwiększenia etatu złożyła płatnikowi już w listopadzie 2021 r. Wtedy jednak płatnik nie zgodził się na zwiększenie etatu wnioskodawczynie, ponieważ w tym okresie obroty sklepu spadały. Płatnik zgodził się w lutym 2022 r. zwiększyć etat odwołującej do pełnego wymiaru godzin od marca 2022 r. ponieważ zbliżał się sezon świąteczny, była pandemia C. i płatnik nie wiedział, czy dany pracownik przyjdzie konkretnego dnia do pracy czy też nie. Ponadto w tym czasie w sklepie często zdarzały

się kradzieże. Niektóre kradzieże były zuchwałe. Płatnik powiedział swoim pracownikom, żeby nie konfrontowali się fizycznie ze złodziejami, bo zdrowie i bezpieczeństwo pracowników są najważniejsze, a jedynie polecił im, że mają o takim zdarzeniu powiadomić pracodawcę.

(zeznania płatnika składek e-prot. z 4.05.2023 r.: 00:11:34, zeznania wnioskodawczynie e-prot. z 4.05.2023 r.: 00:54:02, obwieszczenie o systemie i rozkładzie czasu pracy k. 8 część B akt osobowych ubezpieczonej, grafiki k. 116-125, informacja o przychodach i dochodach płatnika k. 126, zeznania świadka M. K. e-prot. z 20.07.2023 r.: 00:09:28 -00:24:19, zeznania świadka W. M. e-prot. z 20.07.2023 r.: 00:31:08 -00:38:09, zeznania świadka E. M. e-prot. z 20.07.2023 r.: 00:40:57 -00:50:48)

Aneksem do umowy o pracę z dnia 25.02.2022 r. strony postanowiły, że od dnia 1.03.2021 r. wymiar czasu pracy ubezpieczonej zostanie zwiększony do pełnego etatu.

(aneks k. 21 akt ZUS, a także k. 12 część B akt osobowych ubezpieczonej)

Wnioskodawczynie dowiedziała się o tym, że jest w ciąży pod koniec marca 2022 r.

(wyniki badań k. 47, zeznania wnioskodawczynie e-prot. z 4.05.2023 r.: 00:54:02, zeznania świadka M. K. e-prot. z 20.07.2023 r.: 00:09:28 -00:24:19)

W okresie od 26.02.2022 r. do 5.03.2022 r. W. K. była niezdolna do pracy, ponieważ uzyskała pozytywny wynik testu na (...) i została w związku z tym objęta obowiązkową kwarantanną.

Po tym zwolnieniu wnioskodawczynie wróciła do pracy w sklepie płatnika składek, gdzie pracowała w pełnym wymiarze czasu pracy. Po zwiększeniu od 1.03.2022 r. wymiaru czasu pracy do pełnego etatu wnioskodawczynie dodatkowo oprócz obsługi klientów, przyjmowała dostawy, rozpakowywała je i robiła zamówienia do sklepu. Zastępowała też kierownika sklepu w czasie jego nieobecności w czynnościach związanych z prowadzeniem dokumentacji. Płatnik składek prosił kierowniczkę sklepu, aby przyuczała do dodatkowych czynności wnioskodawczynie. Odwołująca bardzo zaangażowała się w sprawy sklepu, wychodziła z inicjatywą w jaki sposób zachęcić klientów do robienia w sklepie zakupów, planowała jakie można byłoby zorganizować akcje promocyjne, a ponadto zbierała datki na zwierzęta, robiła różne wystawki. Płatnik składek dostrzegł zaangażowanie wnioskodawczynie i chwalił ją. Duże zaangażowanie wnioskodawczynie w wykonywanie pracy w sklepie zauważyła także jej bezpośrednia przełożona – kierowniczka sklepu.

Następnie wnioskodawczynie stała się niezdolna do pracy w okresie ciąży od 25 do 29.03.2022 r., a potem od 6.04.2022 r. do 17.07.2022 r. Odwołująca źle znosiła ciążę. Musiała mieć też częste wizyty w szpitalu z uwagi na wyniki USG płodu. Przebywała na zwolnieniu lekarskim do dnia porodu.

Wnioskodawczynie powiedziała pracodawcy o ciąży, gdy trafiła pod koniec marca 2022 r. do szpitala. Swojej bezpośredniej przełożonej odwołująca pochwaliła się, że jest w ciąży w kwietniu 2022 r.

(zeznania wnioskodawczynie e-prot. z 4.05.2023 r.: 00:54:02, grafik k. 116, zeznania płatnika składek e-prot. z 4.05.2023 r.: 00:11:34, zeznania świadka M. K. e-prot. z 20.07.2023 r.: 00:09:28 -00:24:19, zeznania świadka W. M. e-prot. z 20.07.2023 r.: 00:31:08 -00:38:09, zeznania świadka E. M. e-prot. z 20.07.2023 r.: 00:40:57 -00:50:48)

W. K. urodziła dziecko w dniu 3.11.2022 r.

(okoliczność niesporna)

W okresie niezdolności do pracy wnioskodawczynie płatnik składek od kwietnia 2022 r. bezskutecznie poszukiwał nowego pracownika na stanowisko kasjera –sprzedawcy do sklepu Delikatesy (...) w R. umieszczając ogłoszenia na F. i w sklepie.

W tym czasie (...) spółki (...) – Kantor sami wykonywali pracę w sklepie.

Płatnik składek wypłacał odwołującej umówione wynagrodzenie przelewem na jej rachunek bankowy.

(potwierzenia przelewu k. 99-102, wniosek ubezpieczonej k. 4 część B akt osobowych ubezpieczonej)

Płatnik składek utworzył dla wnioskodawczynie akta osobowe.

(akta osobowe ubezpieczonej załączone do akt sprawy)

W okresie od września 2021 r. do lutego 2022 r. płatnik składek zatrudniał 7 pracowników, w tym 2 kierowników sklepu w pełnym wymiarze czasu pracy za wynagrodzeniem brutto po 3000 zł oraz 5 kasjerów – sprzedawców, z których 4 osoby były zatrudnione na ¼ etatu z wynagrodzeniem brutto po 700 zł (w tym wnioskodawczynie) a 1 osoba na pełen etat z wynagrodzeniem brutto 2800 zł. Od marca 2022 r. płatnik zwiększył etat wnioskodawczynie do pełnego wymiaru czasu pracy.

(wykazy pracowników płatnika składek k. 33, 81-82)

Płatnik składek zgłosił wnioskodawczynię w dniu 4.11.2021 r. do obowiązkowych ubezpieczeń pracowniczych od 2.11.2021 r. oraz złożył za ubezpieczoną imienne raporty miesięczne o należnych składkach i wykazał następujące podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne: za listopad 2021 r. 0,00 zł, za grudzień 2021 r. i za styczeń 2022 r. 700 zł, za luty 2022 r. 752,50 zł, za marzec 2022 r. 677,26 zł, za kwiecień 2022 r. 2006,67 zł, za maj 2022 r. 501,75 zł. W złożonych raportach miesięcznych o należnych składkach płatnik składek od listopada 2021 r. do lutego 2022 r. wskazywał ¼ etatu.

W dniu 7.04.2022 r. płatnik składek złożył deklarację o zmianie od marca 2022 r. wymiaru czasu wnioskodawczynie na pełen etat. Płatnik składek złożył za W. K. imienne raporty miesięczne o wypłaconych świadczeniach i przerwach w opłacaniu składek, w których wykazał wynagrodzenie za czas niezdolności do pracy od 26.02.2022 r. do 5.03.2022 r., od 25 do 29.03.2022 r., od 6 do 25.04.2022 r., zasiłek chorobowy od 26 do 30.04.2022 r.

(okoliczności niesporne, a nadto druk ZUS RCA k. 74)

Aktualnie wnioskodawczynie nadal jest zatrudniona u płatnika składek na podstawie umowy o pracę z 14.04.2023 r. na czas nieokreślony od 14.04.2023 r. na stanowisku kasjera – sprzedawcy w wymiarze ¾ etatu za wynagrodzeniem 2617,50 zł (tj. ¾ minimalnego wynagrodzenia zgodnie z przepisami).

(umowa o pracę k. 103, zeznania płatnika składek e-prot. z 4.05.2023 r.: 00:11:34, zeznania wnioskodawczynie e-prot. z 4.05.2023 r.: 00:54:02, zeznania świadka M. K. e-prot. z 20.07.2023 r.: 00:09:28 -00:24:19, zeznania świadka W. M. e-prot. z 20.07.2023 r.: 00:31:08 -00:38:09, zeznania świadka E. M. e-prot. z 20.07.2023 r.: 00:40:57 -00:50:48)

Gdy wnioskodawczynie jest w pracy w sklepie - w tym czasie dzieckiem na zmianę opiekuje się jego ojciec albo jedna z babć. Odwołująca od ok. 4 lat prowadzi wspólne gospodarstwo domowe z ojcem dziecka, który również pracuje od kilku lat w sklepie na ¼ etatu, a ponadto zatrudniony jest w innym miejscu na cały etat.

W sklepie pracuje także od wielu lat matka wnioskodawczynie na ¼ etatu.

(zeznania wnioskodawczynie e-prot. z 4.05.2023 r.: 00:54:02, zeznania świadka M. K. e-prot. z 20.07.2023 r.: 00:09:28 -00:24:19, zeznania świadka W. M. e-prot. z 20.07.2023 r.: 00:31:08 -00:38:09)

Płatnik składek nadal poszukuje nowych pracowników.

(zeznania płatnika składek e-prot. z 4.05.2023 r.: 00:11:34, zeznania świadka E. M. e-prot. z 20.07.2023 r.: 00:40:57-00:50:48)

Płatnik składek planuje w przyszłości otworzyć jeszcze jeden sklep w okolicach A.. Doceniając dotychczasowe zaangażowanie wnioskodawczyni w pracy, płatnik składek rozważał, aby w przyszłości zaproponować W. K. funkcję kierowniczkę nowego sklepu. Swoich planów pracodawca nie ujawnił jeszcze odwołującej, ani z nią na ten temat nie prowadził żadnych rozmów.

(zeznania płatnika składek e-prot. z 4.05.2023 r.: 00:11:34)

Powyższy stan faktyczny został odtworzony na podstawie powołanych dokumentów, których autentyczności nie kwestionowała żadna ze stron, a nadto na podstawie korelujących z nimi i wzajemnie ze sobą zeznań świadków i stron umowy o pracę, które nie noszą znamion konfabulacji, są szczere, logiczne i przez to zasługują w całości na wiarę. Sąd zważył także, że pełnomocnik pozwanego nie podważył skutecznie wartości dowodowej zeznań świadków i stron umowy o pracę, ani dowodów dokumentarnych zalegających w aktach sprawy.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie jest zasadne.

Sąd zważył, że zgodnie z treścią art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 8 ust. 1 i art. 11 ust. 1 i art.12 ust.1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2022 r., poz. 1009 ze zm.) pracownicy, to jest osoby pozostające w stosunku pracy, podlegają obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym.

O tym czy strony istotnie nawiązały stosunek pracy stanowiący tytuł ubezpieczeń społecznych nie decyduje samo formalne zawarcie umowy o pracę, wypłata wynagrodzenia, przystąpienie do ubezpieczenia i opłacenie składki, wystawienie świadectwa pracy, ale faktyczne i rzeczywiste realizowanie elementów charakterystycznych dla stosunku pracy, a wynikających z art.22 § 1 k.p.

Definicja ustawowa stosunku pracy zawarta jest w art.22 k.p. i zakłada wykonywanie pracy osobiście, odpłatnie, w ramach podporządkowania pracowniczego, w sposób powtarzalny i bez ponoszenia przez pracownika ryzyka prowadzenia podmiotu zatrudniającego. (por. wyrok SA w Łodzi z 6 lutego 2013 r., III AUa 804/12, LEX 1312046)

Do cech pojęciowych pracy stanowiącej przedmiot zobowiązania pracownika w ramach stosunku pracy należą więc osobiste i odpłatne jej wykonywanie w warunkach podporządkowania. Zgodnie ze stanowiskiem judykatury stosunek ubezpieczeniowy jest następczy wobec stosunku pracy i powstaje tylko wówczas, gdy stosunek pracy jest realizowany. Jeżeli stosunek pracy nie powstał bądź też nie jest realizowany, wówczas nie powstaje stosunek ubezpieczeniowy, nawet jeśli jest odprowadzana składka na ubezpieczenie społeczne (zob. wyrok SA w Lublinie z 17.01.2006 r., III AUa 433/2005, L.).

W orzecnictwie Sądu Najwyższego ugruntowany jest pogląd, że podleganie pracowniczemu ubezpieczeniu społecznemu jest uwarunkowane nie tyle samym faktem zawarcia umowy o pracę i opłacaniem składek ubezpieczeniowych, ale legitymowaniem się statusem pracownika rzeczywiście świadczącego pracę w ramach ważnego stosunku pracy. Sam bowiem fakt, że oświadczenia stron umowy o pracę zawierają określone w art.22 k.p. formalne elementy umowy o pracę nie oznacza, że umowa taka jest ważna. Jeżeli bowiem strony umowy o pracę przy składaniu oświadczeń woli mają świadomość tego, że osoba określona w umowie o pracę jako pracownik pracy świadczyć nie będzie, a osoba wskazana jako pracodawca nie będzie korzystać z jej pracy, i do podjęcia i wykonywania pracy nie doszło a jedynym celem umowy było umożliwienie skorzystania ze świadczeń z ubezpieczenia społecznego, to umowę taką uważa się za zawartą dla pozorów - art. 83 § 1 kc. Umowa taka nie stanowi tytułu do objęcia ubezpieczeniami społecznymi (por. wyrok SN z 11 marca 2008 r. II UK 148/07, niepubl.; wyrok SN z 4 sierpnia 2005 r., II UK 321/04, Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych rok 2006, Nr 11-12, poz. 190,

str. 503; wyrok SN z 28 lutego 2001 r., II UKN 244/00, Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych rok 2002, Nr 20, poz. 496; wyrok SN z 24 lutego 2010 r., II UK 204/09, LEX nr 590241).

Zgodnie z art. 83 § 1 k.c. nieważne jest oświadczenie woli złożone drugiej stronie za jej zgodą dla pozorów.

Z czynnością prawną pozorną mamy do czynienia wówczas, gdy występują, łącznie, następujące warunki: oświadczenie woli musi być złożone tylko dla pozorów, oświadczenie woli musi być złożone drugiej stronie, adresat oświadczenia woli musi zgadzać się na dokonanie czynności prawnej jedynie dla pozorów, czyli być aktywnym uczestnikiem stanu pozorowości.

Pierwsza i zasadnicza cecha czynności pozornej wyraża się brakiem zamiaru wywołania skutków prawnych, jakie prawo łączy z tego typu czynnością i treścią złożonego oświadczenia. Jest to zatem z góry świadoma sprzeczność między oświadczonymi a prawdziwymi zamiarami stron, czyli upozorowanie stron na zewnątrz i wytworzenie przeświadczenia dla określonego kręgu (otoczenia), nie wyłączając organów władzy publicznej, że czynność o określonej treści została skutecznie dokonana. Jednakże zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego, wyrażonym w wyroku z 14 marca 2001 r. (III UKN 258/00, OSNAP 2002/21/527), nie można przyjąć pozorowości oświadczeń woli o zawarciu umowy o pracę, gdy pracownik podjął pracę i ją wykonywał, a pracodawca świadczenie to przyjmował. Nie wyklucza to rozważenia, czy w konkretnym przypadku zawarcie umowy zmierzało do obejścia prawa (art. 58 § 1 k.c. w związku z art. 300 k.p.).

Stosownie do treści art. 58 § 1 k.c. czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy.

O czynności prawnej mającej na celu obejście ustawy można mówić wówczas, gdy czynność taka pozwala na uniknięcie zakazów, nakazów lub obciążeń wynikających z przepisu ustawy i tylko z takim zamiarem została dokonana. Nie jest natomiast obejściem prawa dokonanie czynności prawnej w celu osiągnięcia skutków, jakie ustawa wiąże z tą czynnością prawną. Skoro z zawarciem umowy o pracę ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych wiąże obowiązek ubezpieczenia emerytalno-rentowego, chorobowego i wypadkowego, podjęcie zatrudnienia w celu objęcia ubezpieczeniem i ewentualnego korzystania ze świadczeń z tego ubezpieczenia nie może być kwalifikowane jako obejście prawa.

W sytuacji, gdy wolą stron zawierających umowę było faktyczne nawiązanie stosunku pracy i doszło do świadczenia pracy za wynagrodzeniem, sama świadomość jednej ze stron umowy, a nawet obu stron, co do wystąpienia w przyszłości zdarzenia uprawniającego do świadczeń z ubezpieczenia społecznego, nie daje podstawy do uznania, że umowa miała na celu obejście prawa (zob. wyrok SN z 2 lipca 2008 r., II UK 334/07, L.).

Sąd rozpoznający niniejszą sprawę w pełni podziela również pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w wyroku z 25 stycznia 2005 r., II UK 141/04 (OSNP 2005/15/235), w którym stwierdzono, że stronom umowy o pracę, na podstawie której rzeczywiście były wykonywane obowiązki i prawa płynące z tej umowy, nie można przypisać działania w celu obejścia ustawy (art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 300 k.p.).

W ocenie Sądu Okręgowego rację ma odwołująca się, że postępowanie dowodowe wykazało jednoznacznie, że wnioskodawczyni w spornym okresie faktycznie wykonywała pracę na rzecz płatnika w pełnym wymiarze czasu pracy w ramach łączącego strony stosunku pracy, a także, że faktycznie istniało zapotrzebowanie na pracę wnioskodawczyni w większym wymiarze czasu.

Analizując, czy sporna umowa o pracę nie zmieniona w sposób pozorny poprzez zwiększenie etatu powódki, Sąd Okręgowy – mając na uwadze argumentację pozwanego – badał, czy płatnik składek miał z jednej strony potrzebę gospodarczą, z drugiej zaś możliwości finansowe na zatrudnienie wnioskodawczyni w ramach pełnego wymiaru czasu pracy, a także czy świadczenie pracy przez ubezpieczoną odbywało się w takim wymiarze.

Sąd Okręgowy zważył, że zeznania świadków, przesłuchanie skarżącej i płatnika oraz powołane w sprawie dokumenty były ze sobą wzajemnie spójne wykazując, że płatnik składek miał rzeczywistą potrzebę zatrudnienia wnioskodawczynie jako pracownika w pełnym wymiarze czasu pracy, a sytuacja finansowa pracodawcy umożliwiła zatrudnienie wnioskodawczynie za umówionym wynagrodzeniem.

Było też decyzją racjonalną, ponieważ we wcześniejszym okresie strony łączyła już umowa o pracę, zaś płatnik ponownie zatrudniając wnioskodawczynie chciał zweryfikować jej zaangażowanie oraz zdolność do prawidłowego świadczenia pracy. Z tego powodu początkowo strony ustaliły, że będzie to ¼ etatu i dopiero później, dostrzegając starania oraz rzetelność wnioskodawczynie, płatnik zgodził się na cały etat.

Należy zaznaczyć, że płatnik poszukiwał pracowników, proponował osobom już pracującym zwiększenie wymiaru czasu pracy z uwagi na trudny okres pandemii (...)19. Nigdy bowiem nie było wiadomo, czy następnego dnia wszyscy sprzedawcy będą zdolni do świadczenia pracy. Niestety, dzień po tym jak strony zawarły porozumienie, wnioskodawczynie uzyskała pozytywny wynik testu (...) i została poddana kwarantannie. Z pewnością nie było to zdarzenie, które wnioskodawczynie z premedytacją zaplanowała.

Ustalenia Sądu dowiodły także, że wnioskodawczynie faktycznie wykonywała umówioną rodzajowo pracę w reżimie właściwym stosunkowi pracy w pełnym wymiarze czasu pracy, w sposób podporządkowany, pozostając pod nadzorem płatnika, który z kolei jej pracę przyjmował i wypłacał umówione wynagrodzenie. W sprawie bezspornie ustalono, że wnioskodawczynie świadczyła umówioną rodzajowo pracę zgodną z zakresem jej obowiązków i że wykonywała ją osobiście w ustalonym wymiarze czasu pracy, bo dowodzą tego złożone do akt sprawy dokumenty, a także zeznania świadków, w tym zwłaszcza bezpośredniej przełożonej wnioskodawczynie.

W końcu należy także zwrócić uwagę na to, że w sklepie od wielu lat pracuje mama oraz partner wnioskodawczynie i ich wymiar godzin to ¼ etatu. Płatnik przyznał, że i tym osobom proponował zwiększenie etatu, ale mama wnioskodawczynie jest osobą schorowaną, zaś partner pracuje w innym miejscu na cały etat.

Zdaniem Sądu Okręgowego, organ rentowy w żaden sposób nie udowodnił, iż strony działały celem zdobycia tytułu do ubezpieczeń od większej podstawy wymiaru składek przez wnioskodawczynie w związku z ciążą. Pełnomocnik reprezentujący ZUS nie zgłosił, w toku procesu, żadnych wniosków dowodowych, za pomocą których w sposób przekonujący, merytorycznie wykazałby pozornosc spornej umowy w badanym okresie po zwiększeniu etatu wnioskodawczynie. Sąd ocenił zatem zasadność decyzji w oparciu o zebrany w sprawie materiał dowodowy, który okazał się wystarczający do wydania orzeczenia.

Z tych wszystkich względów Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., zmienił zaskarżoną decyzję o czym orzekł jak w punkcie 1 sentencji wyroku.

Stosownie do wyników postępowania, zgodnie z art. 98 § 1 k.p.c., Sąd Okręgowy obciążył organ rentowy kosztami zastępstwa procesowego kwotą 900 złotych na podstawie § 2 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie. O odsetkach ustawowych za opóźnienie od zasądzonej kwoty tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego orzeczono na podstawie art. 98 § 1¹ k.p.c.

A.P.